

GEWESTELIJK PROGRAMMA VOOR PESTICIDENREDUCTIE

Milieuverklaring met betrekking tot het Gewestelijk Programma voor Pesticidenreductie 2023-2027 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

15 NOVEMBER 2022

INHOUDSTAFEL

I.	MILIEUEFFECTENRAPPORT (MER).....	3
II.	OPENBAAR ONDERZOEK	3
III.	RAADPLEGING VAN GEWESTELIJKE INSTANTIES	4
IV.	ALGEMENE BESCHOUWINGEN.....	4
1.	Over de ambitie met betrekking tot de Europese doelstellingen	5
2.	Over de evaluatie van het NAPAN en de resultaten ervan	6
3.	Over het verbod op specifieke producten	7
4.	Over de specifieke stedelijke aspecten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	8
5.	Over de controle van de wetgeving	8
6.	Over de toegekende middelen voor de uitvoering van het Programma	9
7.	Over de vermindering van biociden	10
8.	Over de integratie van biocontroleproducten als alternatieven	10
V.	AFHANDELING VAN DE BIJDAGEN PER THEMA.....	11
1.	Opleiding voor professionals die met GBM werken	11
2.	Verkoop van pesticiden en gebruik door niet-professionals	12
3.	Informatie en algemene sensibilisatie over pesticiden en alternatieven	13
4.	Inspectie van de uitrusting	14
5.	Voorafgaande aankondiging van besproeiingen aan potentieel blootgestelden – BESCHERMING van de omwonenden	14
6.	Bescherming van het aquatisch milieu.....	15
7.	Het pesticidengebruik in de doelgebieden verlagen	16
8.	Behandeling/opslag van GBM en hun verpakking/residuen	18
9.	Geïntegreerde gewasbescherming.....	18
10.	Indicatoren	19

I. MILIEUEFFECTENRAPPORT (MER)

Voor het ontwerp van het Gewestelijk Programma voor Pesticidenreductie (GPPR) is geen milieueffectenrapport opgesteld, omdat uit een voorafgaande juridische analyse was gebleken dat dit niet nodig was. De inhoud van het GPPR bestaat immers hoofdzakelijk uit niet-dwingende maatregelen (informatiecampagnes, opleidingen, begeleiding, monitoring enz.) en kondigt alleen het onderzoek naar mogelijke regelgevende maatregelen aan, zonder de concrete inhoud ervan te definiëren.

II. OPENBAAR ONDERZOEK

Overeenkomstig de bepalingen van artikel 5, § 3, van de ordonnantie van 20 juni 2013 betreffende een pesticidegebruik dat verenigbaar is met de duurzame ontwikkeling (hierna 'de ordonnantie' of 'de pesticidenordonnantie'), heeft van 17 januari tot en met 20 maart 2022 een openbaar onderzoek over het ontwerp van het Gewestelijk Programma voor Pesticidenreductie plaatsgevonden.

Gezien het nauwe verband tussen het GPPR en de andere programma's van de federale en gefedereerde entiteiten binnen het nationale actieplan (NAPAN), zoals vereist door de kaderrichtlijn pesticiden 2009/128/EG, werd de raadpleging op nationaal niveau gecoördineerd uitgevoerd. De modaliteiten van deze raadpleging zijn vastgelegd door de NAPAN Task Force (NTF) ¹.

Om de bevolking in staat te stellen de verschillende NAPAN-documenten en -inhoud (federale, Waalse, Vlaamse, Brusselse en gemeenschappelijke acties op Belgisch niveau) te raadplegen, zijn deze beschikbaar gesteld op de nationale website napan.monopinion.belgium en op de website van Leefmilieu Brussel (environnement.brussels/napan2327). Links naar deze documenten werden verstrekt aan de 19 gemeenten van het Gewest, evenals papieren exemplaren van het NAPAN en het GPPR.

De deelnemers hadden verschillende mogelijkheden om deel te nemen:

- Het onlineplatform napan.monopinion.belgium gebruiken;
- Schriftelijke opmerkingen indienen per e-mail op het federale adres napan@health.fgov.be;
- Schriftelijke opmerkingen indienen per post aan dr. ir. Vincent Van Bol, FOD Volksgezondheid, dienst Gewasbeschermingsmiddelen en Bemestingsproducten, Galileelaan 5/2, 1210 Brussel.

De berichten werden gecentraliseerd en verzameld door de federale overheid (FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu), die ze vervolgens doorgaf aan de betrokken overheden.

Het openbaar onderzoek leverde in totaal het volgende op:

- 376 commentaren op het online platform napan.monopinion.belgium
- 861 ontvankelijke bijdragen buiten het platform (785 e-mails, 76 brieven):
 - 842 bijdragen van burgers, waaronder:
 - 70 individuele reacties;
 - 634 standaardbrieven van milieuverenigingen (IEW, Natagora, Nature & Progrès);
 - 138 standaardbrieven van de politieke partijen Ecolo en Groen (initiatief van Barbara Creemers);
 - 19 bijdragen van diverse organisaties.

Een enkele bijdrage (per e-mail, post of webplatform) bevatte vaak meerdere standpunten over verschillende onderwerpen. Om de verwerking van de opmerkingen te vergemakkelijken, heeft de NAPAN Task Force ze verzameld in een algemeen register om alle geuite ideeën te kunnen identificeren.

Als we herhalingen buiten beschouwing laten, komen we op een totaal van 828 unieke opmerkingen:

- 300 algemene opmerkingen, die van toepassing zijn op het hele land;
- 96 opmerkingen over gezamenlijke 'Bel.'-acties (gewestelijk en federaal) van het NAPAN;
- 64 specifieke opmerkingen over Brusselse acties;
- 59 specifieke opmerkingen over Vlaamse acties;
- 180 specifieke opmerkingen over Waalse acties;
- 129 specifieke opmerkingen over federale acties.

¹ Stuurorgaan van het NAPAN.

De algemene opmerkingen die voor het hele land gelden en de adviezen over de Bel. acties, die door alle betrokken autoriteiten zijn uitgevoerd, zijn het onderwerp van collectieve antwoorden die door de NAPAN Task Force zijn opgesteld. Deze antwoorden zijn opgenomen in twee verslagen die vóór eind 2022 zullen worden afgerond en gepubliceerd op de federale website fytoweb en op de website van Leefmilieu Brussel.

Het NAPAN 2023-2027 omvat 9 gezamenlijke Belgische acties, uitgevoerd in partnerschap met de federale en gefedereerde entiteiten. Deze acties werden aan een openbaar onderzoek onderworpen en herzien, alvorens op 29 september 2022 door het uitgebreide ICL² te worden goedgekeurd (schriftelijke procedure). De 9 gezamenlijke Belgische acties die door het ICL van 29/09/2022 zijn goedgekeurd, zijn volledig en letterlijk toegevoegd aan het gewestelijk programma dat door de regering in tweede lezing moet worden aangenomen.

Hoewel in deze verklaring in enige mate wordt ingegaan op de algemene opmerkingen en de Belgische acties, is het vooral de bedoeling de standpunten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest uiteen te zetten ten aanzien van de bijdragen die specifiek betrekking hebben op het Brusselse programma, en de wijzigingen toe te lichten die in het in eerste lezing goedgekeurde ontwerp zijn aangebracht om rekening te houden met de desbetreffende bijdragen.

III. RAADPLEGING VAN GEWESTELIJKE INSTANTIES

Overeenkomstig de bepalingen van de ordonnantie zijn de volgende gewestelijke instanties geraadpleegd over het ontwerp van het Gewestelijk Programma voor Pesticidenreductie:

- De Brusselse Hoge Raad voor Natuurbehoud (BHRNB)
- De Raad voor het Leefmilieu (RL)
- De Economische en Sociale Raad van Brussel (ESR), ook bekend als Brupartners
- De vereniging Stad en Gemeenten van Brussel, Brulocalis, heeft de bijdragen van 6 gemeenten verzameld (Oudergem, Sint-Joost, Sint-Lambrechts-Woluwe, Schaarbeek, Elsene en Watermaal-Bosvoorde). NB: tegelijkertijd hebben 3 gemeenten afzonderlijke bijdragen ingediend: Sint-Lambrechts-Woluwe, Brussel-Stad en Jette.

De verschillende geraadpleegde instanties gaven een positief advies over het ontwerp van het gewestelijke programma, maar hadden algemene en specifieke opmerkingen over bepaalde aspecten van het voorstel. Deze algemene en specifieke opmerkingen worden in het vervolg van deze milieuverklaring besproken.

IV. ALGEMENE BESCHOUWINGEN

In het algemeen weerspiegelen de tijdens het openbaar onderzoek ontvangen opmerkingen verschillende tendensen in de samenleving:

- Publieke en maatschappelijke bezorgdheid over de effecten van pesticiden op de gezondheid en het milieu, met een groot aantal verzoeken om een verbod (voornamelijk op de verkoop) en een krachtig optreden van de overheid;
- Een gevoel van ecologische urgentie voor het behoud van natuur, bestuivers en bodem-, water- en luchtkwaliteit;
- Een sterke vraag naar meer middelen om alternatieve technieken voor pesticiden te ontwikkelen en meer geïntegreerde bestrijding toe te passen, om de biologische landbouw en de implementatie van agro-ecologie te ondersteunen;

² Interministeriële Conferentie Leefmilieu (ICL), uitgebreid voor NAPAN tot de ministers van Landbouw, Volksgezondheid, Economie en Arbeid.

- Een zekere onrust in de landbouwwereld, aangezien de vakmensen zich zorgen maken over de toenemende regelgevende en administratieve beperkingen voor de landbouw, met name voor de landbouwwormen die gebaseerd zijn op het gebruik van chemische middelen;
- Een vraag van de professionals (pesticidenproducenten, landbouwers enz.) naar meer uniformiteit in de regelgeving binnen het land en een nauwere samenwerking tussen de betrokken autoriteiten, waarbij de evenredigheid van de genomen maatregelen wordt gewaarborgd en innovatie wordt ondersteund.

De raadpleging heeft ook een aantal kwesties en grijze gebieden aan het licht gebracht, die op een meer transversale manier moeten worden verduidelijkt.

1. OVER DE AMBITIE MET BETREKKING TOT DE EUROPESE DOELSTELLINGEN

Verscheidene opmerkingen wijzen op het gebrek aan ambitie van de op nationaal niveau voorgestelde maatregelen ten opzichte van de reductiedoelstellingen die op Europees niveau zijn vastgelegd in de strategie 'Farm to Fork'. Ook het ontbreken van duidelijke, precieze en kwantitatieve doelstellingen in het NAPAN wordt genoemd.

Naast de doelstelling om tegen 2030 ten minste 25% van de landbouw biologisch te maken, zijn in de EU-strategie 'Farm to Fork' twee belangrijke doelstellingen voor pesticiden vastgelegd:

- Doelstelling 1: het gebruik en de risico's van chemische bestrijdingsmiddelen met 50% verminderen tegen 2030;
- Doelstelling 2: het gebruik van de gevaarlijkste pesticiden³ met 50% verminderen tegen 2030.

Momenteel zijn deze doelstellingen nog niet geoperationaliseerd in concrete Europese wetgeving. Die wetgeving (nieuwe verordening betreffende een gebruik van pesticiden dat verenigbaar is met duurzame ontwikkeling) wordt momenteel voorbereid en zal een reeks specifieke Europese maatregelen vastleggen die de kern zullen vormen van de strategie Farm to Fork en bindend zullen zijn, d.w.z. dat alle EU-lidstaten ze moeten verplicht toepassen. De onderhandelingen over deze Europese wetgeving zijn in 2022 begonnen en kunnen meerdere jaren duren. Ter vergelijking: het duurde drie jaar om overeenstemming te bereiken over Richtlijn 2009/128. Bijgevolg is het momenteel moeilijk te bepalen hoe de reductiepercentages precies zullen worden berekend en welke maatregelen uiteindelijk zullen worden opgelegd, ook al worden bepaalde mogelijkheden genoemd. In afwachting van de goedkeuring van het nieuwe wetgevingskader van de EU en zonder vooruit te lopen op het resultaat van de onderhandelingen, anticipeert het NAPAN-programma echter op de meeste concrete maatregelen die in de toekomst zouden kunnen worden opgelegd, afhankelijk van het verloop van de onderhandelingen en de aard van de maatregelen.

Op gewestelijk niveau zijn deze Europese doelstellingen reeds in het Brusselse programma opgenomen. Met actie BHG 3.10.1 (verzamelen van gegevens over het gebruik van pesticiden) wordt beoogd na te gaan in hoeverre het gewest daadwerkelijk vooruitgang boekt bij de vermindering van de hoeveelheden op ons grondgebied gesproeide gewasbeschermingsmiddelen. Anderzijds hebben bepaalde Brusselse acties precieze gekwantificeerde doelstellingen, zoals actie BHG 3.9.1, die erop gericht is 75% van de Brusselse landbouwgrond tegen 2030 vrij te maken van pesticiden die niet "laag risico" zijn (of bestrijdingsmiddelen die in de biologische landbouw mogen worden gebruikt). Ten slotte is de uitvoering van de Europese strategie Farm to Fork niet alleen een zaak van het Gewestelijk Programma voor Pesticidenreductie, maar ook (en vooral) van de nieuwe strategie Good Food 2, die de volgende doelstellingen voor 2030 omvat:

- 100% van de landbouwproducenten die telen op het Brusselse grondgebied is op de hoogte van en heeft toegang tot begeleidingsdiensten aangepast aan hun behoeften en aan die van de agro-ecologische transitie.
- Er is een duidelijk en stabiel kader voor financiële steun van kracht voor de professionele producenten die bijdragen aan de agro-ecologische transitie.

³ In deze context verwijst de term 'gevaarlijkste pesticiden' hoofdzakelijk naar gewasbeschermingsmiddelen die werkzame stoffen bevatten die in aanmerking komen voor vervanging (volgens de criteria van punt 4 van bijlage II bij Verordening (EG) nr. 1107/2009).

- 30% van de landbouwgrond in Brussel (volle grond) is biogecertificeerd of in omschakeling naar bio (de Farm to Fork-strategie legt 25% op).
- 50% van de Brusselse producenten (volle grond en bakken) is minstens gedeeltelijk biogecertificeerd of in omschakeling naar bio.

2. OVER DE EVALUATIE VAN HET NAPAN EN DE RESULTATEN ERVAN

Meerdere respondenten plaatsen vraagtekens bij de concrete resultaten van het NAPAN, in termen van vermindering van het pesticidengebruik en vermindering van het risico voor mens en milieu. Slechts weinig acties bevatten kwantitatieve doelstellingen en er zijn over het algemeen weinig opvolgingsindicatoren om de vorderingen van de verschillende programma's van het land te beoordelen.

Het huidige NAPAN-programma 2018-2022 zal eind 2022 worden geëvalueerd. Deze evaluatie zal de gelegenheid bieden om de balans op te maken van de vorderingen, rekening houdend met de resultaten van de vorige programma's (2005-2012 en 2013-2017). De vraag naar kwantitatieve indicatoren is volledig gerechtvaardigd. Een instrument voor deze evaluatie is het NAPAN Dashboard (zie actie Bel. 2.10.1 van het huidige programma, en 3.10.1 van het volgende programma). Dat omvat een reeks indices die het mogelijk moeten maken de evolutie van parameters in verband met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te beoordelen volgens de DPSIR-aanpak (Drivers, Pressure, State, Impact and Response).

Voorbeeld van indicatoren die worden uitgewerkt:

- Drivers: geproduceerde hoeveelheden en arealen van de meest pesticide-intensieve gewassen;
- Pressure: verkoopgegevens van pesticiden (voor professionals en privépersonen), geharmoniseerde Europese indicatoren;
- State: statistieken van overschrijdingen van de normen in de oppervlaktewateren en het grondwater;
- Impact: statistieken over vergiftiging, stopzetting van waterwinning bestemd voor menselijke consumptie;
- Response: resultaten van monitoringcampagnes van residuen in Belgische gewassen, aantal gevolgde fytolicenseopleidingen, naleving van de voorschriften voor de toepassing van geïntegreerde gewasbescherming en de opslag van pesticiden, areaal biologische landbouw enz.

In het Brussels Gewest is een tussentijdse evaluatie gemaakt in de aanloop naar het programma 2023-2027. Een samenvatting van die evaluatie is opgenomen in het nieuwe programma. Hoewel er ontegenzeggelijk vooruitgang is geboekt (met name op het gebied van openbare ruimten, opleiding, bewustmaking enz.), is deze evaluatie helaas meer kwalitatief dan kwantitatief. Dit is te wijten aan een gebrek aan statistieken over het gebruik van pesticiden in ons Gewest. De actie BHG 3.10.1 van het nieuwe programma wil dit aanpakken door de verzameling van gegevens over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door vakmensen te systematiseren.

Om de evaluatiemaatregelen voor het volgende programma te verduidelijken, is naar aanleiding van het openbaar onderzoek de volgende passage aan het GPPR 23-27 toegevoegd:

"Leefmilieu Brussel is verantwoordelijk voor de goede uitvoering van dit programma en de regelmatige controle op de voortgang ervan. Voor elke actie zullen voortgangsindicatoren worden opgevolgd. Het programma zal halverwege (juni 2025) aan een volledige evaluatie worden onderworpen. Een tussentijds evaluatieverslag zal als basis dienen voor besprekingen over mogelijke aanpassingen van het programma, zowel wat de inhoud als wat de toegewezen middelen betreft. Deze tussentijdse evaluatie zal ook worden gebruikt om de inhoud van het volgende actieprogramma voor de periode 2028-2032 te bepalen.

Vervolgens zal in 2028 een definitief evaluatieverslag worden gepubliceerd en aan de Europese Commissie worden meegedeeld overeenkomstig Richtlijn 2009/128 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden."

Anderzijds wordt in sommige opmerkingen gewezen op het gebrek aan regelgevende acties binnen het programma, die als doeltreffender worden beschouwd dan stimulansen op basis van bewustmaking, opleiding en onderzoek. De inhoud van het GPPR bestaat inderdaad grotendeels uit niet-dwingende maatregelen, maar het moet worden gezien als een aanvulling op het bestaande regelgevingskader (pesticidenordonnantie en uitvoeringsbesluiten), zoals in de inleiding van het programma nader wordt toegelicht. Het vastleggen van regels zonder adequate communicatie, opleiding en ondersteuning is gedoemd te mislukken. De herziening van Richtlijn 2009/128 voor een duurzaam gebruik van pesticiden de komende jaren zal trouwens zeker leiden tot wijzigingen

in de wetgeving op federaal en gewestelijk niveau. Waar nodig zal transparant overleg met de belanghebbenden plaatsvinden over aanpassingen van de regelgeving.

3. OVER HET VERBOD OP SPECIFIEKE PRODUCTEN

In veel reacties wordt opgeroepen tot een algeheel verbod of tot opheffing van de toegestane afwijkingen voor de pesticiden die als het gevaarlijkst worden beschouwd. Glyfosaat en neonicotinoïden (en soortgelijke stoffen) worden het vaakst genoemd. Het Gewest deelt deze bezorgdheid en verbiedt het gebruik van deze stoffen al sinds meerdere jaren in Brussel:

- Besluit van de Regering van 10 november 2016 dat het gebruik van pesticiden die glyfosaat bevatten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verbiedt
- Besluit van de Regering van 20 december 2018 dat het gebruik van pesticiden die neonicotinoïden of soortgelijke werkzame stoffen bevatten verbiedt

Ter herinnering: terwijl de gewesten bevoegd zijn voor de wetgeving inzake het gebruik van pesticiden, is de federale regering bevoegd voor de afgifte van vergunningen voor het in de handel brengen van pesticiden, waarbij de voorwaarden worden gespecificeerd waaraan een product moet voldoen om op de markt te mogen worden gebracht (alsook diverse daarmee verband houdende modaliteiten inzake etikettering, verpakking, verwerving, bezit enz.).

Op nationaal niveau zijn producten met glyfosaat (en andere synthetische herbiciden) voor particulier gebruik in 2018 definitief van de markt gehaald⁴. Veel glyfosaatformuleringen voor professioneel gebruik mogen echter nog steeds in de handel worden gebracht.

Het enige gebruik van glyfosaat dat in Brussel bij wijze van uitzondering nog is toegestaan, is de chemische onkruidbestrijding van bepaalde delen van de spoorwegen, om de veilige exploitatie van de spoorwegen te waarborgen. De jaarlijkse afwijkingen gaan gepaard met een plan om de gebruikte hoeveelheden herbiciden te verminderen, strikte risicobeperkende maatregelen (bufferzones ter bescherming van het aquatisch milieu, verbod in beschermingsgebieden voor waterwinning, windnormen, plaatselijke sproeimethoden enz.), evenals follow-up en regelmatige controle door de overheidsdienst. De laatste jaren is sterke vooruitgang geboekt. Zo gebruikte Infrabel in ons Gewest in 2022 8 keer minder glyfosaat dan in 2016. De inspanningen en de zoektocht naar alternatieve oplossingen worden voortgezet, in de hoop op middellange termijn zonder deze afwijkingen te kunnen.

Er is echter geen afwijking toegestaan van het Brusselse besluit dat het gebruik van neonicotinoïden en soortgelijke werkzame stoffen (met hetzelfde werkingsmechanisme⁵) verbiedt. Noodtoelatingen voor op Europees niveau verboden producten, die op nationaal niveau hoofdzakelijk voor de suikerbietenteelt worden verleend, kunnen dus niet leiden tot gebruik op ons grondgebied.

Hetzelfde geldt voor de andere producten die onder het Brusselse besluit vallen, maar op nationaal niveau nog zijn toegelaten.

Zoals Brupartners in herinnering brengt, verzwakt een verbod op gebruik dat niet gepaard gaat met een verbod op het op de nationale markt brengen uiteraard de effectieve toepassing van de Brusselse verordening en bemoeilijkt het in zekere zin de uitoefening van onze gewestelijke bevoegdheden. Dit mag echter niet beletten dat het Gewest op eigen niveau optreedt wanneer terecht een beroep wordt gedaan op het voorzorgsbeginsel, maar intra-Belgisch overleg niet tot een gemeenschappelijk standpunt leidt. In het verleden is ook gebleken dat gewestelijke verboden soms kunnen leiden tot een federale homogenisering van de normen, zoals het geval was met het verbod op het in de handel brengen van producten die glyfosaat bevatten voor niet-professioneel gebruik.

⁴ Koninklijk besluit van 16 september 2018 tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 februari 1994 betreffende het bewaren, het op de markt brengen en het gebruiken van bestrijdingsmiddelen voor landbouwkundig gebruik.

⁵ Vergelijkbare werkzame stoffen zijn systemische insectendodende stoffen die antagonisten van nicotineacetylcholinereceptoren (nAChRs) zijn, waaronder sulfoximinen en butenoliden.

4. OVER DE SPECIFIEKE STEDELIJKE ASPECTEN VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

De professionals die gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en de fabrikanten die ze produceren, vragen om meer uniforme regelgeving binnen het land. Hoewel het Gewest begrip heeft voor het belang van homogenisering van de wetgeving op nationaal niveau, acht het het niet wenselijk zich systematisch aan te passen aan het beleid van andere gewesten, die een zeer verschillende context hebben.

Het Gewest wil de stedelijke kenmerken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest benadrukken aan de hand van enkele bijzonder symbolische cijfers⁶.

Zo is de bevolkingsdichtheid bijzonder hoog: 1.219.970 inwoners⁷ op 162,4 km², of 10,6% van de landelijke bevolking op 0,53% van het nationale grondgebied. De dichtheid bedraagt in Brussel dus 7512 inwoners per vierkante kilometer, wat 15 keer meer is dan in Vlaanderen en 35 keer meer dan in Wallonië. Ook de hoge verstedelijkingsgraad in het Gewest is van belang: meer dan 50% van het grondgebied is ondoorlatend.

Het gewestelijk grondgebied is bovendien bijzonder versnipperd. Het is verdeeld in een zeer groot aantal kadastrale percelen: 577.370 percelen, d.w.z. bijna 3.578 percelen per vierkante kilometer (8,6 keer meer dan in Vlaanderen en 14,5 keer meer dan in Wallonië). Door het zeer grote aantal percelen en hun relatief kleine omvang is het grondgebruik bijzonder contrastrijk, waardoor wegen, parken, landbouwgrond, collectieve moestuinen, tuinen en woningen, scholen en speelplaatsen, natuurgebieden, spoorwegen, ziekenhuizen enz. naast elkaar bestaan.

Bij het gebruik van pesticiden is ook een constellatie van actoren betrokken die in verhouding staat tot de bevolkingsdichtheid en de institutionele complexiteit van het Gewest. Bij de openbare ruimten zijn meer dan veertig actoren betrokken (gewestelijke instellingen, gemeenten, OCMW's, intercommunales enz.). Bij privétuinen zou het gaan om 150.000 tot 200.000 percelen, met dus evenveel - zo niet meer - potentiële belanghebbenden, en nog meer omwonenden die mogelijk worden blootgesteld aan het gebruik van pesticiden door of voor particulieren. De landbouwactiviteit wordt daarentegen uitgeoefend door een klein aantal actoren (30 traditionele landbouwers, waarvan er slechts 8 in het Brussels Gewest gevestigd zijn, en 32 NIMAculteurs⁸) op een klein deel van het grondgebied (244 ha) en met een beperkt economisch gewicht (0% van het gewestelijk bbp).

Om die redenen acht het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het absoluut noodzakelijk om een regelgeving aan te nemen die deze kenmerken weerspiegelt en eraan is aangepast. Het Gewest hamert op de noodzaak om de gezondheid van de Brusselaars te beschermen door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te beperken of zelfs af te schaffen binnen een absoluut stedelijk grondgebied waar het gebruik ervan niet noodzakelijk lijkt. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wil dus een krachtig beleid voeren, een grote stad waardig, en zich aansluiten bij de Europese leiders als het gaat om het terugdringen van pesticiden.

5. OVER DE CONTROLE VAN DE WETGEVING

Uit de raadpleging kwamen een aantal vraagtekens naar voren over de effectieve handhaving van de verschillende verboden en verplichtingen binnen het huidige rechtskader.

Naast de controle door de federale overheid (gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw, inspectie van sproeimiddelen enz.) ziet het Gewest toe op de naleving van de belangrijkste bepalingen van de ordonnantie van 20 juni 2013 en haar uitvoeringsbesluiten.

In het vorige programma werd binnen Leefmilieu Brussel een ad hoc werkgroep opgericht. Er is een programma van inspecties van opslagplaatsen voor gewasbeschermingsmiddelen uitgevoerd en de inspectiedienst heeft gevolg gegeven aan klachten over illegaal gebruik van pesticiden. Afgezien van opslagplaatsen en klachten is het echter nog steeds moeilijk om iemand op heterdaad te betrappen. Zich bewust van deze beperkingen onderzoekt de overheidsdienst werkmethoden of aanpassingen van de wetgeving om een betere controle op de wetgeving inzake het gebruik van pesticiden mogelijk te maken.

⁶ Bron: Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) en Belgisch Statistiekbureau (Stabel)

⁷ Bevolking op 1 januari 2021

⁸ Landbouwers zonder landbouwachtergrond

Bovendien voorziet het NAPAN 23-27-programma in een aantal acties in verband met de controle van de wetgeving, die op het Brussels grondgebied van toepassing zijn:

- Fed. 3.2.1: controle van de verkooppunten van gewasbeschermingsmiddelen voor niet-professioneel gebruik;
- Fed. 3.2.4: controle van de verkooppunten van gewasbeschermingsmiddelen voor professioneel gebruik;
- Fed. 3.4.1: inspectie van de toepassingsapparatuur;
- BHG 3.7.5: toezien op de naleving van de geldende maatregelen ter bescherming van (semi-)natuurgebieden, door middel van voorlichting en controle;
- BHG 3.8.1: correct communiceren over de milieuvergunningen die vereist zijn voor de opslag van producten en controleren of de opslagruimten voldoen aan de normen;
- BHG 3.9.3: de afwijkingen omkaderen en controleren of de wettelijke bepalingen inzake geïntegreerde gewasbescherming worden nageleefd.

Er zij ook op gewezen dat de federale overheid van plan is een nieuw koninklijk besluit goed te keuren, dat de voorwaarden voor onlineverkoop vastlegt, teneinde de normen te verduidelijken en de controles te vergemakkelijken, om te voorkomen dat producten die in België verboden zijn, op het internet kunnen worden gekocht.

6. OVER DE TOEGEKENDE MIDDELEN VOOR DE UITVOERING VAN HET PROGRAMMA

In verscheidene opmerkingen (waaronder die van Brupartners, de Raad voor het Leefmilieu en de Brusselse Hoge Raad voor Natuurbehoud) wordt bezorgdheid geuit over het personeel en de middelen die voor de uitvoering van het Gewestelijk Programma voor Pesticidenreductie zijn uitgetrokken.

Het totale budget voor het gehele gewestelijke programma 2023-2027 bedraagt 1.800.000 euro (jaarlijks budget van 360.000 euro), wat bijna evenveel is als het budget voor de periode 2018-2022.

Ook het personeel dat binnen de overheidsdienst verantwoordelijk is voor de coördinatie van het programma blijft relatief constant, met één voltijds equivalent medewerker van niveau A. Niettemin is in september 2022 een halve VTE aan het team toegevoegd voor de ontwikkeling van de Nature Academy, waarin opleidingen en examens voor de fytolicensie zijn geïntegreerd.

Het tijdrovende beheer van deze opleidingen in de periode 2018-2022 kreeg voorrang op een aantal acties, die daardoor niet konden worden afgerond.

Het huidige personeelsbestand voor de uitvoering van de GPPR wordt daarom vastgesteld op ongeveer 1,5 fte, d.w.z. de helft van de 3 fte die naar schatting nodig zijn voor de volledige verwezenlijking van de doelstellingen vastgesteld in 2013 en 2018.

Maar om de menselijke middelen en het beschikbare budget te optimaliseren, zal Leefmilieu Brussel bovendien blijven profiteren van de synergieën tussen de acties van het Gewestelijk Natuurplan en die van het GPPR (met name via gezamenlijke opdrachten voor opleidingen of voor de begeleiding van professionals), die beide worden uitgevoerd door dezelfde dienst.

Om de opvolging en de uitvoering van het programma te verbeteren, is bovendien besloten zich te concentreren op een kleiner aantal acties dan in het vorige programma. De redenen worden in het programma uiteengezet:

- De wil op Brussels en Belgisch niveau om het aantal acties te rationaliseren, teneinde de follow-up en de verslaglegging van het NAPAN te vergemakkelijken;
- Herhalingen - of zelfs tegenstrijdigheden - vermijden en zorgen voor een betere samenhang tussen de gewestelijke strategische documenten;
- De communicatie vereenvoudigen rond een beknopt programma dat gemakkelijker te begrijpen en te assimileren is;
- Een realistische werklast plannen, op basis van de beschikbare medewerkers en budgetten.

Het Gewest wil zich dus geruststellend uitspreken over de toegekende middelen. We herinneren er verder aan dat een tussentijdse evaluatie van het programma zal worden uitgevoerd. Bij ontoereikende resultaten kan het Gewest zijn aanpak altijd aanpassen door extra middelen voor de uitvoering van het programma uit te trekken.

Ten slotte dragen ook andere Brusselse plannen en programma's bij tot de door het Gewest vastgelegde doelstellingen inzake de vermindering van pesticiden: het Natuurplan, de Good Food-strategie en het Waterbeheerplan.

De synergieën tussen deze strategische documenten en het GPPR zijn nader uitgewerkt in de bijlage bij de nieuwe versie van het GPPR 23-27.

7. OVER DE VERMINDERING VAN BIOCIDEN

In hun wettelijke definitie omvatten pesticiden gewasbeschermingsmiddelen (GBM, ook bekend als fytofarmaceutische producten) en biociden. In verscheidene opmerkingen die tijdens het openbaar onderzoek werden ontvangen, wordt betreurd dat het NAPAN vooral gericht is op de vermindering van gewasbeschermingsmiddelen, hoewel in de rubrieken de term 'pesticiden' wordt gebruikt.

Deze situatie vloeit voort uit de Europese richtlijn 2009/128/EG en de teksten tot omzetting daarvan, die hun werkingssfeer beperken tot gewasbeschermingsmiddelen. Bovendien zijn de producenten van gewasbeschermingsmiddelen (Belplant, voorheen Phytofar) van mening dat het NAPAN beperkt moet blijven tot acties betreffende het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Zij beschouwen het gebruik van de term 'pesticiden' in het NAPAN als foutief en pleiten voor de verwijdering ervan uit het programma.

Gezien de grote verscheidenheid aan toepassingen van biociden (ontsmettingsmiddelen, beschermingsproducten, producten voor de bestrijding van als schadelijk beschouwde organismen enz.) lijkt het niet relevant om richtlijnen voor te stellen die op alle productcategorieën van toepassing zijn. Niets belet het Gewest echter om verder te gaan dan Richtlijn 2009/128/EG en maatregelen voor te stellen om het gebruik van bepaalde soorten biociden te beperken. Biociden voor plaagbestrijding lijken sterk op gewasbeschermingsmiddelen, maar zijn op gewestelijk niveau veel minder gereguleerd dan hun tegenhangers voor gewasbescherming. Momenteel is er weinig sensibilisatie, weinig informatie en weinig regelgeving voor het gebruik ervan.

Omwille van de samenhang en met het oog op een optimale bescherming van het milieu en de gezondheid besteedt het programma 2023-2027 dan ook bijzondere aandacht aan biociden, waarbij ook wordt gedacht aan een verbetering van het huidige rechtskader. Het gebruik van de term 'pesticiden' in het gewestelijke programma is dus weloverwogen en gegrond. Natagora Brussel pleit er trouwens voor om de acties ook toe te passen op biociden voor de bestrijding van parasieten.

NB: de acties met betrekking tot biociden zullen complementair zijn en worden uitgevoerd in overleg met het federaal reductieplan voor biociden (FRPB) voor de periode 2023-2030, dat binnenkort wordt goedgekeurd. Dit plan bestaat uit een reeks acties om het effect van biociden op het milieu en de volksgezondheid te beperken.

Voorts plaatst de Raad voor het Leefmilieu vraagtekens bij de relevantie en de interpretatie van de term 'biociden voor gebruik buitenshuis' die in het in eerste lezing goedgekeurde programma wordt gebruikt. Bijgevolg wordt het programma enigszins aangepast om te verduidelijken dat de aandacht van het Gewest zal uitgaan naar biociden voor ongediertebestrijding (rodenticiden, insecticidesprays, mierenlokdozen enz.) en andere biociden die buitenshuis worden gebruikt (ontsmettingsmiddelen zoals bleekwater, mosbestrijdingsmiddelen, beschermingsproducten enz.) en schadelijke gevolgen kunnen hebben voor mens en milieu.

8. OVER DE INTEGRATIE VAN BIOCONTROLEPRODUCTEN ALS ALTERNATIEVEN

IBMA, de vereniging van biocontroleproductbedrijven, stelt voor biocontroleproducten te promoten en te integreren in de alternatieven voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Deze productcategorie is momenteel echter niet wettelijk gedefinieerd, noch op Belgisch, noch op Europees niveau.

Bovendien omvat deze niet-officiële categorie gewasbeschermingsmiddelen die niet noodzakelijk een laag risico vormen in de zin van Verordening 1107/2009⁹, op basis van een evaluatie van de studies inzake de impact op het milieu, de toxiciteit en de ecotoxiciteit. De 'natuurlijke' oorsprong van producten is geen garantie voor hun onschadelijkheid voor mens of milieu.

⁹ Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen

Er is a priori dus geen objectieve reden om 'biocontrole'-gewasbeschermingsmiddelen op te nemen in de alternatieven voor pesticiden. Bovendien is uit de ervaring met het afschaffen van pesticiden in de openbare ruimten van Brussel gebleken dat deze producten in de meeste gevallen niet nodig zijn, behalve in de land- en tuinbouw.

Anderzijds is het standpunt van het Gewest dat in het geval van toegestaan gebruik van pesticiden producten met een laag risico (officiële categorie als omschreven in Verordening 1107/2009) de voorkeur verdienen boven andere producten. Momenteel is 99% van de producten met een laag risico van biologische oorsprong en kunnen ze worden beschouwd als 'biopesticiden' (of 'biocontroleproducten'), maar producten van biologische oorsprong zijn niet noodzakelijkerwijs producten met een laag risico. Ook pijler 2 van het programma betreffende privétuinen en -domeinen wordt aangepast om expliciet deze positie in te nemen.

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die in de biologische landbouw kunnen worden gebruikt in privéruimten (buiten de land- en tuinbouw), is uit deze pijler geschrapt om rekening te houden met het advies van de Raad voor het Leefmilieu, aangezien sommige van de voor gebruik in de biologische landbouw toegelaten producten te schadelijk zijn voor het milieu.

Tot slot moet worden opgemerkt dat biocontrole in de ruimste zin van het woord de introductie van biologische bestrijders (macro-organismen) in het milieu omvat, een situatie die niet onder de wetgeving inzake het gebruik van pesticiden (ordonnantie van 20 juni 2013) maar onder de wetgeving inzake natuurbehoud (ordonnantie van 1 maart 2012) valt, gezien de mogelijke schadelijke effecten van deze praktijken (die kunnen leiden tot invasies van exotische soorten, zoals historisch is aangetoond door de introductie van het Aziatische lieveheersbeestje *Harmonia axyridis* in de biologische landbouw). Het Gewest werkt momenteel aan een voorstel voor een strategie inzake bestuivers en hulporganismen, die specifiek betrekking zal hebben op dit punt van de genoemde wetgeving.

V. AFHANDELING VAN DE BIJDRAGEN PER THEMA

1. OPLEIDING VOOR PROFESSIONALS DIE MET GBM WERKEN

Veel opmerkingen, waaronder die van Brulocalis en Brupartners, benadrukken het belang van de opleiding van professionals. De regering beschouwt opleiding ook als een van de prioritaire gebieden van het GPPR 23-27, en wil de activiteiten van de Nature Academy (competentiecentrum voor ecologisch beheer van Leefmilieu Brussel) in de toekomst uitbreiden. Opleiding en certificering vertegenwoordigen het grootste budget van het GPPR 23-27 (750.000 euro van de 1.800.000 euro), en 0,5 VTE zal worden toegewezen voor de coördinatie bij Leefmilieu Brussel.

In verscheidene opmerkingen wordt toegejuicht dat actie BHG 3.1.1 meer flexibiliteit voorstelt, om cursussen toegankelijker te maken, met inbegrip van de mogelijkheid tot zelfstudie online en de publicatie van inhoud. De drinkwaterproducenten 'De Watergroep' vrezen echter dat een online zelfstudiesysteem zonder kennisevaluatiesysteem de deur openzet voor misbruik en ondoeltreffende assimilatie van de verstrekte informatie.

Het Gewest wenst daarom de volgende toelichtingen te geven:

- Online zelfstudie moet worden gezien als een hulpmiddel bij het leren of als een aanvulling op de opleiding, maar niet als een certificeringssysteem op zich.
- Om de fytolicensie te verkrijgen, is altijd een basisexamen met aanwezigheid vereist, om de kennis van de kandidaten te certificeren.
- De toekenning van punten voor navorming voor de fytolicensie is altijd gebaseerd op daadwerkelijke deelname aan live opleidingen, face-to-face of op afstand.

In andere opmerkingen wordt betreurd dat de opleiding te veel gericht is op het gebruik van pesticiden, terwijl meer nadruk zou moeten worden gelegd op alternatieve methoden.

In feite gaat een belangrijk deel van de Brusselse opleidingscyclus die toegang geeft tot de fytolicensie reeds over alternatieven voor pesticiden en geïntegreerde gewasbescherming. Bovendien ligt de nadruk van deze opleidingen op 'ecologisch beheer' en wil Leefmilieu Brussel alle professionals opleiden, ook degenen die geen pesticiden meer gebruiken, door hen toe te staan aan elke opleidingsmodule afzonderlijk deel te nemen. Concreet ging de afgelopen jaren 53,3% van de Brusselse opleidingen voor de fytolicensie over ecologisch beheer, alternatieven en geïntegreerde bestrijding, 13,3% betrof de wetgeving, 13,3% de gevaren en risico's van

pesticiden en 20% het gebruik van pesticiden. Deze opleidingen dragen niet alleen bij aan de doelstellingen van het GPPR, maar ook aan die van het Gewestelijk Natuurplan en de Good Food-strategie.

De organisatie van opleidingen over de wetgeving en het gebruik van pesticiden zal worden voortgezet. Dit is niet alleen een Europese verplichting krachtens Richtlijn 2009/128, maar ook van cruciaal belang om de manier waarop deze producten worden gebruikt, te verbeteren en zo de risico's voor mens en milieu te beperken. Sommige toepassingen blijven toegestaan en afwijkingen van de verboden van de Pesticidenordonnantie 2013 zijn mogelijk, onder bepaalde strikte voorwaarden om redenen van volksgezondheid of openbare veiligheid, natuurbehoud of behoud van plantaardig erfgoed. Wanneer pesticiden als laatste redmiddel en om gerechtvaardigde redenen worden gebruikt, moeten de gebruikers over alle nodige kennis beschikken om de impact ervan te beperken.

Anderzijds is het Gewest het eens met de opmerkingen die vragen om meer opleiding over alternatieve methoden voor pesticiden op alle gebieden, van productie tot onderhoud van groene ruimten en infrastructuur. De opleidingen die Leefmilieu Brussel momenteel aanbiedt, vormen een goede basis, maar moeten een stap verder gaan om de actoren in de groene sectoren de capaciteit te geven om doeltreffend aan de slag te gaan met agro-ecologie en ecologisch beheer.

Daarom heeft het Gewest besloten een specifieke actie BHG 3.1.2 toe te voegen aan het GPPR 23-27, die tot doel heeft "het opleidingsaanbod inzake ecologisch beheer en agro-ecologie uitbreiden, parallel aan het fytolicensysteem":

- Deze nieuwe actie zorgt voor "In het kenniscentrum voor ecologisch beheer (Nature Academy) meer activiteiten en opleidingen aanbieden voor professionals in de groene sector en de sector van plantaardige productie, met focus op ecologische beheer- en productiemethoden, met weinig of geen afhankelijkheid van chemische inputs, gunstig voor de biodiversiteit en de stedelijke veerkracht (op de natuur gebaseerde oplossingen).
- De belangrijkste succesfactoren voor deze actie zijn: "een webportaal voor de beroepssectoren online zetten", "opleidingsinhoud en informatiehulpmiddelen ontwikkelen", en "samenhang met de doelstellingen van het Natuurplan"
- De beschrijving van BHG actie 3.1.2 omvat de volgende elementen:
 - o "Het Gewest zal een brede waaier aan opleidingen aanbieden, voor alle professionele (openbare en private) beheerders die hun managementpraktijken willen bijschaven";
 - o "De behandelde onderwerpen zijn onder meer: uitwerken van ecologische beheerplannen, ecologisch onderhoud van diverse biotopen en groenzones (gazons, weiden, bloemperken, struik- en boompartijen), voorzieningen die de biodiversiteit en de biologische bestrijding door instandhouding bevorderen in parken, tuinen, langs wegen, alsook in de land- en tuinbouw";
 - o "De inhoud moet aangepast zijn aan de diverse doelgroepen: tuinders, arbeiders, ploegbazen, landschapsarchitecten, producenten enz.";
 - o "Sommige modules zullen als bijscholingsactiviteit voor de fytolentie worden erkend, ook al zijn ze niet uitsluitend bedoeld voor professionals die nog steeds (ook incidenteel) gewasbeschermingsmiddelen gebruiken".

Er zij evenwel aan herinnerd dat de regionale bevoegdheid inzake opleiding en certificering van beroepsbeoefenaren niet in de plaats komt van de communautaire (onderwijs) en federale (toegang tot het beroep) bevoegdheid die structurele en systematische effecten op de betrokken sectoren zou kunnen garanderen.

2. VERKOOP VAN PESTICIDEN EN GEBRUIK DOOR NIET-PROFESSIONALS

De ontvangen feedback omvatte een verzoek van natuurverenigingen om GBM via een gesloten verkoopsysteem te verkopen, alsmede bezorgdheid over de kwaliteit van de door NP-adviseurs verstrekte informatie.

Regulering van de verkoop zou een duidelijk signaal geven over de schadelijkheid van deze producten en ervoor zorgen dat vóór de verkoop adequate informatie wordt verstrekt door adviseurs in de winkel. Deze verenigingen zijn ook van mening dat, wat de communicatie in het verkooppunt betreft, de nadruk moet worden gelegd op de beginselen van geïntegreerde plaagbestrijding, waarbij preventie op de eerste plaats komt, alternatieven op de tweede en gewasbeschermingsmiddelen pas als laatste redmiddel worden gebruikt, met een duidelijke nadruk

op de inherente risico's. Bovendien wordt in verscheidene opmerkingen twijfel geuit over de doeltreffendheid van de Belgische maatregelen inzake de verplichte affichering in winkels.

Deze standpunten waren reeds goed weergegeven in het in eerste lezing goedgekeurde voorstel voor een gewestelijk programma, dat tot doel had de overgang van het aanbod in de verkooppunten naar alternatieven voor pesticiden te stimuleren. Naar aanleiding van het openbaar onderzoek is actie BHG 3.2.1 enigszins aangepast om meer details te verstrekken, met name door aan te dringen op preventieve methoden en niet-chemische curatieve alternatieven, en door voor te stellen producten met een laag risico ten opzichte van conventionele producten onder de aandacht te brengen.

Parallel en in overeenstemming met deze actie zal het Gewest zorgen voor de coördinatie van de nationale actie Bel. 3.2.1 voor de voortzetting van de communicatiecampagne in de verkooppunten van gewasbeschermingsmiddelen voor gebruik door niet-professionals. De evaluatie van de doeltreffendheid van deze campagne en het toezicht op de verplichte naleving ervan zijn opgenomen in het federale programma 23-27.

Verder suggereren veel commentaren dat een onmiddellijk en volledig verbod op gewasbeschermingsmiddelen voor niet-professionele gebruikers doeltreffender zou zijn, en worden de illegale verkoopkanalen via het internet ter discussie gesteld. De afgifte van vergunningen voor het in de handel brengen is een federale bevoegdheid. De federale overheid bestudeert momenteel de mogelijkheid om de vergunningen voor niet-professionals te beperken tot producten met een laag risico. Dit is ook het voorwerp van de actie Fed. 3.2.5 in NAPAN 23-27. Een totaal verbod op alle producten buiten de landbouw wordt voorlopig niet overwogen op nationaal niveau. De federale overheid vreest dat het wegnemen van de mogelijkheid om producten te gebruiken waarvan de risico's officieel zijn geëvalueerd, kan leiden tot meer risicovolle illegale toepassingen of het gebruik van chemische methoden die schadelijker zijn voor de gezondheid en het milieu.

Ten slotte is de federale overheid van plan een nieuw koninklijk besluit goed te keuren dat de voorwaarden voor onlineverkoop vastlegt (zie actie Fed. 3.2.5), teneinde de normen te verduidelijken en de controles te vergemakkelijken, om te voorkomen dat producten die in België verboden zijn, op het internet kunnen worden gekocht.

3. INFORMATIE EN ALGEMENE SENSIBILISATIE OVER PESTICIDEN EN ALTERNATIEVEN

Gezien de moeilijkheid om het gebruik van pesticiden in privétuinen en -domeinen te reguleren en te controleren, zijn Brupartners, de Raad voor het Leefmilieu en Brulocalis het erover eens dat het belangrijk is het grote publiek te blijven sensibiliseren en dat de overheid het goede voorbeeld moet geven. De gemeente Jette beveelt aan om meer gerichte, minder algemene communicatiecampagnes te lanceren en stelt voor dat het Gewest en de gemeenten gezamenlijke campagnes organiseren om de boodschappen beter te verspreiden.

De natuurverenigingen stellen dat het communicatieplan eerst gericht moet zijn op preventie, vervolgens op alternatieven en pas dan op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen als laatste redmiddel, waarbij de nadruk moet worden gelegd op de risico's en de maatregelen om die risico's te beperken. De respondenten van het openbaar onderzoek vragen ook om communicatie over het probleem van met bestrijdingsmiddelen besmette sier- en groenteplanten en willen dat planten zonder pesticidenresiduen positieve aandacht krijgen.

Anderzijds staat Belplant (voorheen Phytofar) erop dat de boodschappen proportioneel en niet misleidend zijn en dat de juiste terminologie wordt gebruikt (zie punt hierboven over het gebruik van de term 'pesticiden').

Om met deze opmerkingen rekening te houden, wordt actie BHG 3.3.1 gewijzigd om de kwestie van besmette sierplanten, risicobeperkende maatregelen en de mogelijkheid van gezamenlijke communicatiecampagnes door de gemeenten en het Gewest erin op te nemen. Er wordt dus aan toegevoegd dat:

- Het Gewest zal zorgen voor “de aankoop te promoten van planten en zaden die zonder pesticiden worden geteeld, het gebruik van preventieve en curatieve alternatieve methoden voor tuinieren en zelf geproduceerd voedsel aan te moedigen”;

- Het Gewest zal zorgen voor “communicatie over de te nemen risicobeperkende maatregelen in het geval dat pesticidenresiduen en -verpakkingen worden gehanteerd, gebruikt of beheerd”;
- “Het Gewest zal streven naar partnerschappen om samen met gemeenten, verenigingen of andere organisaties gezamenlijke en gelijktijdige thematische communicatiecampagnes op te zetten”.

4. INSPECTIE VAN DE UITRUSTING

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest stelt geen maatregelen op dit gebied voor, aangezien de inspectie van sproeiuitrustingen een federale bevoegdheid is.

5. VOORAFGAANDE AANKONDIGING VAN BESPROEIINGEN AAN POTENTIEEL BLOOTGESTELDEN – BESCHERMING VAN DE OMWONENDEN

De blootstelling van mensen aan verwaaiende sproeinevel is een terugkerend punt van zorg in de op nationaal niveau ontvangen bijdragen. Deze bezorgdheid gaat vaak gepaard met vragen om lokale verboden (bufferzones langs huizen, scholen enz.) of een totaal verbod op pesticiden. Veel burgers vragen ook om informatie te ontvangen over de dagen en tijdstippen waarop wordt gesproeid en over de kenmerken van de producten die de professionals gebruiken. De milieuorganisaties zijn van mening dat een handvest van goede verstandhouding tussen omwonenden en boeren niet volstaat en dat er strengere maatregelen moeten worden genomen. In meerdere opmerkingen wordt gesuggereerd dat onbehandelbare gebieden aan de rand van akkers gekoppeld moeten worden aan economische stimulansen voor landbouwers (compensatie). Ten slotte betwijfelde een respondent het effect van deze actie, gezien het geringe aantal landbouwpercelen in het Brussels Gewest en de onmogelijkheid om wetgeving vast te leggen voor percelen op het Vlaamse grondgebied. Toch telt het Brussels Gewest 250 hectare landbouwgrond, voornamelijk gelegen aan de stadsrand (Neerpede in Anderlecht, Nederover-Heembeek, Haren, Jette ...) en is het Gewest wel degelijk van plan in actie te komen ter bescherming van de woonzones en nabijgelegen instellingen waar kwetsbare bevolkingsgroepen worden onthaald. In geval van problemen met verwaaiende sproeinevels vanaf naburige akkers in het Vlaams Gewest zal de voorkeur worden gegeven aan de stimuleringsaanpak en besprekingen op supragewestelijk niveau.

Het eerste ontwerp van het in eerste lezing goedgekeurde GPPR 23-27 was reeds in overeenstemming met deze opmerkingen en bevatte een voorstel om zowel stimulerende (actie BHG 3.5.1) als regelgevende maatregelen (actie BHG 3.7.4) te gebruiken om de verstandhouding en de uitwisseling van informatie tussen omwonenden en professionele gebruikers van pesticiden te bevorderen en de risico's van blootstelling van het betrokken publiek te verminderen.

Het feit dat actie BHG 3.7.4 (bescherming van omwonenden van landbouwpercelen) aanvankelijk was ondergebracht onder thema 7 (het pesticidengebruik in de doelgebieden verlagen), en niet onder thema 5 (in de zin van de richtlijn beperkt tot de aankondiging van besproeiingen), zorgde voor de verwarring die in sommige opmerkingen tot uiting komt.

Met het oog op een beter begrip van het programma wordt actie BHG 3.7.4 nu actie BHG 3.5.2 en heet thema 5 nu 'maatregelen ter bescherming van omwonenden en andere personen die aan verwaaiende sproeinevel kunnen worden blootgesteld'. Actie BHG 3.5.2 is bovendien enigszins aangepast om er de compensatie voor landbouwers in op te nemen.

6. BESCHERMING VAN HET AQUATISCH MILIEU

De bescherming van het aquatisch milieu (grondwater, water voor menselijke consumptie bestemd water, oppervlaktewater en aquatische organismen die niet tot de doelsoorten behoren) is een van de belangrijkste drijfveren van het Europese streven naar pesticidenreductie. Dit is ook een belangrijke kwestie voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zoals tot uiting komt in het Waterbeheerplan.

Meerdere opmerkingen spreken zich positief uit over de lancering van verkenningcampagnes om residuen van pesticiden (GBM en biociden) te meten in gebieden met een risico voor het aquatisch milieu (actie BHG 3.6.1), met geolokalisatie, als aanvulling op de monitoringprogramma's die zijn voorzien in het ontwerp Waterbeheerplan 2022-2027. Niettemin maken burgers en verenigingen zich zorgen over bepaalde verontreinigingen in het drinkwater, die niet of nauwelijks zijn onderzocht of waarvoor de aanvaardbare normen te slap worden geacht: relevante¹⁰ of niet-relevante metabolieten van bestrijdingsmiddelen, chlooraat en perchlooraat. Er wordt verzocht om een lijst van problematische metabolieten voor water (oppervlakte-, grond- en drinkwater) met vermelding van hun relevantiestatus.

De modaliteiten voor de controle van de kwaliteit van het drinkwater dat in ons gewest wordt verdeeld, zijn vastgelegd in het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 24 januari 2002 betreffende de kwaliteit van het leidingwater (en de wijzigingsbesluiten). De leverancier Vivaqua is verantwoordelijk voor de regelmatige kwaliteitscontrole van voor menselijke consumptie bestemd water, om na te gaan of het aan de consument ter beschikking gestelde water voldoet aan de eisen van het Brusselse besluit. Vivaqua publiceert regelmatig de resultaten van de kwaliteitscontroles voor elk drinkwaterreservoir.

Er bestaan verschillende soorten normen:

- In het besluit vastgelegde normen, zoals de algemene norm van maximaal 0,1 µg/l voor elke pesticide afzonderlijk en 0,5 µg/l voor de som van de pesticiden. Relevante metabolieten worden beschouwd als pesticiden en moeten derhalve aan dezelfde normen voldoen. De relevantie van de metabolieten wordt door de federale overheid beoordeeld op het ogenblik van aanvragen van vergunningen voor gewasbeschermingsmiddelen.
- Door de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu vastgelegde normen voor bepaalde metabolieten van pesticiden die in water worden aangetroffen.
- Intern door Vivaqua vastgelegde normen, na een specifieke risicoanalyse (bv. voor chlooraat en perchlooraat).

De nieuwe drinkwaterrichtlijn 2020/2184¹¹ moet in 2023 worden omgezet door een Brussels besluit dat het huidige besluit over de kwaliteit van het leidingwater zal intrekken. Het nieuwe besluit maakt de toevoeging mogelijk van parameters voor chlooraat, chloriet en perchlooraat, alsmede drempelwaarden voor niet-relevante metabolieten. Voor elk waterwingebied moet een risicoanalyse worden uitgevoerd om de potentieel meest problematische stoffen te identificeren. Bovendien voorziet actie 3.10.1 (pesticidenobservatorium) van het GPPR 23-27 nu in meer transparantie en communicatie over meetgegevens van pesticiden en hun metabolieten in grondwater, oppervlaktewater en drinkwaterreservoirs.

In verband met actie BHG 3.6.2 tot herziening van de gewestelijke bufferzones voor de bescherming van het aquatisch milieu wordt in een aantal opmerkingen op nationaal niveau benadrukt dat permanente vegetatie los van het bestaande gewas in het niet-behandelbare gebied nodig is om de uitvoering van en het toezicht op de nieuwe maatregelen te vergemakkelijken. Als het niet mogelijk is in de bufferzones gewassen te telen, eisen de landbouwbonden voldoende financiële compensatie voor het verlies aan productieve oppervlakte. Bovendien dringen sommige gemeenten aan op het belang om alle gewestelijke bufferzones in kaart te brengen en deze gegevens mee te delen aan professionals en particulieren.

Deze aspecten van controleerbaarheid, financiële compensatie en het in kaart brengen van de bufferzones komen nu tot uiting in de herziene actie BHG 3.6.2.

Andere opmerkingen betreffen het beschermingsgebied voor waterwinning type III, dat op het grondgebied van de gemeenten Ukkel, Brussel-Stad en Watermaal-Bosvoorde ligt. Het betrokken waterwingebied wordt door Vivaqua geëxploiteerd voor de productie van drinkwater. De Raad voor het Leefmilieu vraagt zich af welke

¹⁰ Een metaboliet wordt als relevant beschouwd als er reden is om aan te nemen dat ze een onaanvaardbaar risico voor de consument of het milieu kan vormen.

¹¹ Richtlijn (EU) 2020/2184 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water

gevolgen de aan Infrabel verleende afwijkingen voor het gebruik van herbiciden hebben voor deze waterwingebieden, aangezien het beschermingsgebied type III door spoorwegen wordt doorkruist. In het beschermingsgebied voor waterwinning type III mag in werkelijkheid niet met gewasbeschermingsmiddelen worden gesproeid (artikel 8 van de Pesticidenordonnantie) en de toegestane afwijkingen voorzien niet in uitzonderingen. Naar aanleiding van het openbaar onderzoek heeft Leefmilieu Brussel enkele verduidelijkingen verstrekt en een kaart gedeeld met sproeibeurten waarvoor een afwijking is toegestaan aan Vivaqua.

Verder vraagt Brussel-Stad zich af welke voorlichtings- en bewustmakingsmaatregelen er zijn genomen en hoe de door de Pesticidenordonnantie ingestelde verbodsbepalingen in waterwingebieden worden gecontroleerd. De lijst van eigenaars en bewoners van vastgoed in de beschermingsgebieden voor waterwinning kon niet worden gebruikt of verstrekt vanwege de naleving van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Anderzijds blijft het coördinatieplatform voor wateroperatoren en -actoren (dat Vivaqua, Leefmilieu Brussel en Hydria verenigt) acties in het gebied ontwikkelen, waarvan sommige in 2023 van start zullen gaan: bewegwijzering van het beschermingsgebied voor waterwinning type III, een huis-aan-huisbrief die aan de wetgeving herinnert, publicatie van een interactieve kaart waarop mensen hun woning ten opzichte van het beschermingsgebied kunnen lokaliseren. Meer specifiek voor het GPPR 23-27 zullen de regels die van toepassing zijn op de beschermingsgebieden voor waterwinning uiteraard aan bod komen in de opleidingen voor de fytolicensie en de communicatiecampagnes, en zullen ze aan verscherpt toezicht worden onderworpen.

7. HET PESTICIDENGEBRUIK IN DE DOELGEBIEDEN VERLAGEN

Thema 7 van het programma heeft betrekking op de vermindering van pesticiden in gebieden waar het publiek en/of kwetsbare groepen worden onthaald, alsmede in natuurgebieden.

Openbare ruimten

Zoals uit vele opmerkingen blijkt, is de voorbeeldfunctie van de overheid een belangrijke factor bij het stimuleren van de ecologische transitie van de beheerpraktijken voor buitenruimten op het hele grondgebied. In de afgelopen 10 jaar is enorme vooruitgang geboekt, want nu wordt vrijwel geen gebruik meer gemaakt van pesticiden in de openbare ruimte. Geen enkele gemeente gebruikt nog pesticiden in de buitenruimten. Het beheer zonder pesticiden kan echter nog verder worden geoptimaliseerd om de vergroening van het grondgebied en de biodiversiteit te bevorderen, en tegelijkertijd een redelijke werklast en kostenbeheersing voor de beheerders te garanderen.

Zoals een burger suggereert, moet dit beheer beginnen met een zorgvuldige keuze van planten en landschapsinrichting, om de natuurlijke weerstand tegen ziekten en plagen te bevorderen, de aanwezigheid van helpers voor predatie of bestuiving te stimuleren, en in het algemeen om meer evenwichtige en veerkrachtige biotopen te verkrijgen. Naast de opleidingen van de Nature Academy (acties BHG 3.1.1 en 3.1.2), die grotendeels gericht zijn op overheidsbeheerders, moeten gemeenten en andere overheidsinstanties begeleid en ondersteund blijven worden bij het verbeteren van hun praktijken voor de ecologische ontwikkeling en het ecologisch onderhoud van wegen, parken en infrastructuur.

Momenteel gelden alleen voor onze drie spoorbeheerders (Infrabel, NMBS, MIVB) beperkte afwijkingen voor chemische onkruidbestrijding op bepaalde zeer beperkte spoortracés, om de stabiliteit van de sporen en de operationele veiligheid van het spoorwegnet te garanderen. In verscheidene opmerkingen, waaronder die van Brupartners en de Raad voor het Leefmilieu, worden bezorgdheid en vragen geuit over deze op afwijkingen gebaseerde besproeiingen. Brupartners suggereert om aan potentieel getroffen belanghebbenden mee te delen op welke plaatsen nog pesticiden worden gebruikt. Na de raadpleging heeft Leefmilieu Brussel de strenge voorwaarden verduidelijkt die aan deze afwijkingen zijn verbonden (beperking tot ballast en veiligheidssporen op bepaalde tracés, verbodsbepalingen in risicogebieden voor het aquatisch milieu en de bijbehorende bufferzones, verbod in het beschermingsgebied voor waterwinning type III, risicobeperkende maatregelen, bemonstering en chemische analyse op bepaalde kwetsbare plaatsen enz.), en aan Vivaqua de kaart met de betreffende locaties verstrekt. In sommige opmerkingen wordt gevraagd om deze afwijkingen eenvoudigweg in te trekken, maar de huidige realiteit is dat er geen voldoende doeltreffend, snel en veilig (voor het personeel) niet-chemisch alternatief op grote schaal bestaat om het gehele spoorwegbed te onderhouden, hoewel op een groot deel van het netwerk reeds manuele en mechanische technieken worden toegepast. Chemische onkruidbestrijding op spoorwegen is momenteel een noodzaak in België en in heel Europa. De beheerders zijn overigens actief betrokken bij het internationale onderzoeks- en ontwikkelingswerk om duurzamere oplossingen te vinden. De Brusselse

afwijkingen zijn gebaseerd op de strengste voorwaarden op Belgisch niveau. Het Gewest scherpt de eisen regelmatig aan om het gebruik van herbiciden op de sporen te verminderen en de impact van dit noodzakelijke onderhoud te beperken, in goed overleg en samenwerking met de spoorbeheerders. Zo gebruikte Infrabel in 2022 8 keer minder glyfosaat dan in 2016, en was dit voor de totale hoeveelheden herbiciden 6 keer minder.

Verder stelt Brussels-Stad de oprichting voor van een gewestelijke interventiebrigade, waarop de gemeenten een beroep kunnen doen om de verspreiding van bepaalde plagen in te dammen. De oprichting van een dergelijk orgaan wordt binnen Leefmilieu Brussel reeds overwogen voor het beheer van bepaalde invasieve uitheemse dier- en plantensoorten (beheerverplichting ingesteld bij Verordening 1143/2014 betreffende invasieve uitheemse soorten). De taken van deze structuur zouden ook kunnen worden uitgebreid tot het beheer van andere soorten die een gezondheidsrisico vormen, zoals ratten of uitheemse soorten die potentiële ziektedragers zijn (bijvoorbeeld uitheemse muggen). Dit zou een geïntegreerd beheer van deze soorten mogelijk maken, consistent en gecoördineerd op het hele grondgebied, met de bedoeling de hoeveelheden gewasbeschermingsmiddelen en biociden die als laatste redmiddel worden gebruikt, tot het strikte minimum te beperken. Het Gewest zal deze mogelijkheid blijven onderzoeken en voegt dit aspect toe aan de actie BHG 3.7.2 ter ondersteuning van de publieke beheerders. De volgende zinnen worden toegevoegd aan de beschrijving van de actie:

- Het Gewest zal zich eveneens over strategieën buigen om het gebruik van biociden (en hun effecten) te beperken voor het beheer van ratten en bepaalde invasieve exoten en ziekteoverbrengers.
- Het Gewest zal toezien op de uitwisseling van ervaringen tussen de overheden en de mogelijkheden bestuderen om een specifiek regionaal orgaan op te richten voor het beheer van de soorten die de meeste problemen opleveren.

Voor het publiek toegankelijke privéruimten

De beperking van het gebruik van pesticiden in privétuinen en -domeinen is een pijler van het GPPR 23-27. De evolutie van de praktijken zal grotendeels worden bereikt door bewustmaking van het grote publiek (acties BHG 3.3.1 en 3.3.2) en door opleiding van professionals in de groene sectoren die in de privésector werken (acties BHG 3.1.1 en 3.1.2). Actie BHG 3.7.1 voorziet ook in specifieke stimuleringsmaatregelen, met name voor sportterreinen, en in een herziening van het bestaande regelgevingskader.

Voor de milieuorganisaties zijn de stimulerende maatregelen echter onvoldoende. Zij vragen om de verbodsbepalingen die reeds van kracht zijn in openbare ruimten, uit te breiden tot de privéruimten, buiten de landbouw. Het Gewest is van plan de voor- en nadelen van een dergelijke wijziging van de regelgeving te bestuderen. Dit kwam reeds tot uiting in de in eerste lezing goedgekeurde actie BHG 3.7.1.

In één opmerking wordt ook voorgesteld te werken aan de valorisatie van park- en tuinbedrijven die zich reeds inzetten voor ecologisch beheer zonder pesticiden, door middel van een label of andere middelen. Actie BHG 3.7.1 is enigszins aangepast om hiermee rekening te houden. De volgende zin wordt toegevoegd: “deze actie zal met name gericht zijn op de valorisatie en ondersteuning van aannemers in parken en tuinen die zich inzetten voor een pesticidenvrije aanpak (labeling, verwijzing, adresboek/onlinegids of andere middelen)”.

Instellingen waar kwetsbare bevolkingsgroepen worden onthaald

Brussel-Stad merkt terecht op dat, gezien de bevolkingsdichtheid in ons gewest, de spreiding van de instellingen waar kwetsbare bevolkingsgroepen worden onthaald en de mobiliteit van personen, elke behandeling van een ruimte gevolgen kan hebben voor kwetsbare groepen. Deze specifieke maatregelen moeten derhalve worden geplaatst in de bredere context van de pesticidenreductie op gewestelijk niveau in alle sectoren.

In één opmerking wordt gesteld dat het beter is schadelijke producten rechtstreeks te verbieden dan begeleiding en bewustmaking te verlenen aan instellingen waar kwetsbare bevolkingsgroepen worden onthaald. Het Gewest wil echter verduidelijken dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen sinds 1 maart 2014 verboden is op plaatsen en in gebouwen waar kwetsbare groepen aanwezig zijn (kinderen, zwangere vrouwen, ouderen of zieken

enz.). Actie BHG 3.7.3 is er vooral op gericht deze instellingen te ondersteunen bij de verbetering van hun pesticidenvrije beheerpraktijken (advies over de inrichting, beheerplan, advies over gereedschappen en technieken, technische standaardclausules enz.). Deze actie heeft ook betrekking op biociden (althans bepaalde soorten biociden), zowel in termen van bewustmaking als van aanbevelingen. De actie is enigszins gewijzigd om de mogelijkheid te voorzien van regelgevende maatregelen om het gebruik van bepaalde biociden in deze ruimten te omkaderen.

(Half)natuurlijke sites

In synergie met het Gewestelijk Natuurplan voorziet het GPPR 23-27 bijkomende bescherming van soorten en habitats tegen pesticiden, door extra stimulansen en/of regelgeving. Sommige milieuverenigingen pleiten voor de invoering bij verordening van behandelingsvrije zones rond Natura 2000-gebieden en gebieden van biologisch belang. Het Gewest overweegt dergelijke bufferzones inderdaad als een manier om de biodiversiteit nog beter te beschermen. Deze maatregel was reeds opgenomen in actie BHG 3.7.5 van het ontwerp, die ongewijzigd blijft.

8. BEHANDELING/OPSLAG VAN GBM EN HUN VERPAKKING/RESIDUEN

Er werden geen specifieke opmerkingen gemaakt over de behandeling en opslag van producten. Actie BHG 3.8.1 wordt ongewijzigd gehandhaafd.

9. GEÏNTEGREERDE GEWASBESCHERMING

Richtlijn 2009/128 verbindt de lidstaten ertoe de ontwikkeling en toepassing van geïntegreerde gewasbescherming te stimuleren. Dit houdt in dat alle beschikbare gewasbeschermingsmethoden worden gecombineerd om de ontwikkeling van schadelijke populaties te ontmoedigen, waarbij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen tot een strikt minimum wordt beperkt. Geïntegreerde plaagbestrijding is een combinatie van rassenkeuze (resistente rassen), goede teeltpraktijken en preventieve methoden (gewasrotatie, evenwichtige bemesting, profylactische hygiënemaatregelen enz.), biologische plaagbestrijding door instandhouding (bevordering van de ontwikkeling van natuurlijke hulporganismen), monitoring en voorspelling (waarschuwingssystemen), regelmatige observatie van de gewassen, het gebruik van alternatieve niet-chemische plaagbestrijdingsmethoden (mechanisch, fysiek, biologisch enz.), en in laatste instantie eventueel het gebruik van zo onschadelijk mogelijke gewasbeschermingsmiddelen.

NB: de meeste beginselen van geïntegreerde bestrijding kunnen ook worden toegepast op het beheer van plagen buiten de gewasbescherming, wat betreft het gebruik van biociden, wat ook door de Europese verordening (Verordening 528/2012, art. 18, §1, c) wordt gesuggereerd. Het is dus mogelijk het gebruik van biociden tot het strikte minimum te beperken door dezelfde concepten toe te passen op het beheer van ziektedragende dieren zoals de bruine rat, invasieve uitheemse soorten, zoals de Aziatische horzel, of organismen die deze statussen combineren, zoals uitheemse muggen.

De tijdens het openbaar onderzoek ontvangen opmerkingen herinneren ons eraan dat we, alvorens alternatieve bestrijdingsmethoden te bevorderen, waaronder geïntegreerde (biologische) bestrijding, de ecosystemen en het natuurlijk evenwicht moeten herstellen door goede ecologische of agro-ecologische beheerpraktijken toe te passen.

Deze aanpak komt goed tot uiting in de opleidings- en begeleidingsmaatregelen voor professionals van het programma, alsook in de maatregelen ter bevordering van de toepassing van de beginselen van geïntegreerde gewasbescherming. De milieuorganisaties zijn ook bezorgd over de afhankelijkheid van de landbouwwereld van synthetische meststoffen en pesticiden, en roepen op tot een ambitieuze overschakeling van de productie op biologische landbouw, waarbij de landbouwers worden ondersteund bij het omschakelingsproces.

De overgang naar duurzame voedselproductiesystemen was reeds het onderwerp van actie BHG 3.9.1, met als ambitieus doel "75% van de gewestelijke professionele landbouw verenigbaar met het behoud van het milieu (overgang naar biologische landbouw, agro-ecologische praktijken enz.) tegen 2027". Meerdere commentaren geven echter aan dat deze doelstelling niet duidelijk genoeg is. Hebben we het over 75% van de oppervlakte? 75% van de producenten? Hoe kunnen we concreet omschrijven wat "landbouw verenigbaar met het behoud van

het milieu" is, afgezien van biologische landbouw? Daarom heeft het Gewest besloten zijn doelstelling te verduidelijken : op 75% van het teeltareaal worden enkel nog gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico of producten die zijn toegelaten in de biologische landbouw gebruikt, tegen 2030. Deze herziene doelstelling geeft op concrete en meetbare wijze de overgang naar agro-ecologische productiepraktijken weer, zowel voor gecertificeerde biologische als voor niet-gecertificeerde producenten.

Voorts suggereren de respondenten van het onderzoek dat ook in de sector van de sierteelt een agro-ecologische transitie moet plaatsvinden. Studies wijzen op een wijdverbreide besmetting van sierplanten met pesticiden, en er is weinig bekend over het effect van deze besmetting op dieren, waaronder bestuivers en andere in het wild levende nuttige organismen. Het Gewest telt een aantal particuliere professionele, gemeentelijke en maatschappelijke kwekerijen die ernaar streven lokaal te leveren. De meeste sierplanten die in het Brussels Gewest worden gebruikt, worden echter ingevoerd, soms van buiten België. Het Gewest onderschrijft het belang om te werken aan de duurzaamheid van de stedelijke bloemen- en sierteelt en besluit daarom op basis van het openbaar onderzoek de actie BHG 3.9.2 toe te voegen. Deze actie heeft tot doel "productiesystemen voor sierplanten met een lage input bevorderen". Dit nieuwe actie voorziet enerzijds in "de aankoop en aanplant bevorderen van gezonde, resistente en biodiversiteitsvriendelijke planten die op milieuvriendelijke wijze zijn geproduceerd". Anderzijds beoogt de actie de bevordering van "duurzame sierteelt bevorderen, waarbij geen of weinig gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt". De belangrijkste succesfactoren van deze nieuwe actie zijn "samenwerking met lokale producenten en verdelers", "coördinatie tussen overheden" en "beschikbaarheid van gepaste communicatiemiddelen en -kanalen".

In de beschrijving van RBC-actie 3.9.2 staat dat "in eerste instantie zal het Gewest de bevoorradingsketens van sierplanten (vraag en aanbod) in het Brussels Gewest bestuderen; Er zal een benchmark worden uitgevoerd van voorbeeldprojecten en productiesystemen met beperkte input in het Brussels Gewest en elders". Bovendien wordt gesteld dat "het Gewest zal werken aan stimuleringsmaatregelen om de ecologische productie en de aankoop van ecologisch geproduceerde planten te bevorderen, zowel voor de openbare als privéruimten:

- communicatie en sensibilisatie;
- lijst met voorbeeldproducenten en -kwekerijen (links met bestaande labels?);
- methodologische en financiële ondersteuning voor de relevante projectdragers;
- duurzame technische bepalingen in de aanbestedingen voor de levering van planten;
- publicatie van en communicatie over de technische eigenschappen van de ecologische teelt van sierplanten, alsook de specifieke richtsnoeren van de geïntegreerde gewasbescherming."

10. INDICATOREN

Actie BHG 3.10.1 heeft als doel een oplossing te vinden voor het chronische gebrek aan statistieken over pesticidengebruik op het grondgebied van het Gewest door te werken aan systematische (verplichte) inzameling van de gebruiksregisters van professionals in de groene sectoren.

Het uiteindelijke doel is de evolutie van de volumes gebruikte producten te meten, de naleving van bepaalde wettelijke voorschriften te controleren en de GPPR-maatregelen te evalueren en bij te sturen. Uit het openbaar onderzoek is het belang en de urgentie van deze maatregel gebleken.

In sommige opmerkingen wordt echter betreurd dat er geen gekwantificeerde indicatoren als GPPR-doelstellingen aan deze nieuwe statistieken zijn gekoppeld. Het is waar dat de meeste doelstellingen van het GPPR kwalitatief en niet kwantitatief zijn, hoewel voor sommige acties ambitieuze cijfermatige doelstellingen zijn vastgelegd (zoals actie BHG 3.9.1 inzake landbouw). Zonder voldoende gegevens over de uitgangssituatie is het vaak moeilijk consistente en realistische kwantitatieve doelstellingen vast te leggen. Naar verwachting zal deze situatie gelukkig veranderen na de uitvoering van actie BHG 3.10.1. Indien nodig kunnen dan bij de tussentijdse evaluatie van het gewestelijke programma meer gekwantificeerde doelstellingen worden vastgelegd.

In de opmerkingen wordt ook gewezen op het belang van de geolokalisatie van de gegevens en van de rapportage en transparantie van de resultaten. In dit verband wordt gevraagd bijzondere inspanningen te doen om de resultaten op een voor iedereen duidelijke en begrijpelijke manier te presenteren. Het idee wordt geopperd om de resultaten online in kaart te brengen, en om de resultaten in de gemeentelijke kranten te publiceren. Ook wordt gevraagd om deze gegeolokaliseerde gegevens te koppelen aan de monitoringgegevens van de chemische waterkwaliteit (grondwater, oppervlaktewater, drinkwater), alsmede aan de controle van de gewestelijke wetgeving.

Actie BHG 3.10.1 is enigszins aangepast om deze elementen verder te integreren.

In de beschrijving van deze actie staat nu dat :

- “Ten slotte kunnen de verzamelde gegevens ook worden gebruikt voor controledoeleinden om na te gaan of de gewestelijke wetgeving inzake het gebruik van pesticiden wordt nageleefd.”
- “De verzamelde gegevens zullen worden vergeleken met de statistieken van de monitoring van de chemische kwaliteit van het oppervlaktewater, het grondwater en het voor menselijke consumptie bestemde water, die zelf zijn geïntegreerd in het pesticidenobservatorium.”
- “Bijzondere aandacht zal worden besteed aan de transparantie en de presentatie van de resultaten aan het grote publiek, zowel qua inhoud en vorm, als qua gebruikte communicatiekanalen.”

De gegevens van het Gewestelijk pesticidenobservatorium vormen tot slot een aanvulling op en dragen bij tot de nationale indicatoren (zie actie Bel. 3.10.1 'NAPAN Dashboard'), die door de NAPAN Task Force zullen worden ontwikkeld en regelmatig bijgewerkt.

02 775 75 75
WWW.ENVIRONNEMENT.BRUSSELS

Coördinatie: Henri CAULIER

Redactie: Henri CAULIER, Julien RUELLE

Verantw. uitg.: Barbara DEWULF en Benoit WILLOCX – Havenlaan 86C/3000- 1000 Brussel

